

350. godina povijesti Sveučilišta u Zagrebu

Sveučilište u Zagrebu, utemeljeno u drugoj polovici 17. stoljeća, najstarije je sveučilište s neprekidnim djelovanjem u Hrvatskoj i među najstarijim sveučilištima u Europi.

Povijest Sveučilišta u Zagrebu započinje 23. rujna 1669., kada su diplomom rimskoga cara i ugarsko-hrvatskoga kralja Leopolda I. priznati status i povlastice sveučilišne ustanove tadašnjoj Isusovačkoj akademiji u slobodnom kraljevskom gradu Zagrebu, što je prihvaćeno na saboru Hrvatskoga kraljevstva 3. studenoga 1671. Stoga Sveučilište godinu 1669. uzima kao godinu svojega utemeljenja, a 3. studenoga kao Dan Sveučilišta.

U akademskoj godini 2018./2019. Sveučilište u Zagrebu obilježava svoju 350. obljetnicu nizom događaja koji se održavaju u sveučilišnim prostorima. Vrhunac proslave bit će svečanost koja će se 3. studenoga 2019. održati u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. U nazočnosti visokih gostiju iz zemlje i inozemstva, koji će se pridružiti rektoru prof. dr. sc. Damiru Borasu, prorektorima, dekanima i prodekanima, profesorima i studentima, obilježiti će se 350 godina duga povijest Sveučilišta u Zagrebu te značaj najstarije visokoobrazovne institucije s neprekidnim djelovanjem u Hrvatskoj.

Sveučilište u Zagrebu danas je moderna visokoobrazovna institucija u čijem okrilju djeluju 34 sastavnice – 30 fakulteta, tri akademije i jedan sveučilišni odjel. S oko 70 000 studenata na svim trima studijskim razinama – preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj, što čini 48,5 posto svih studenata u Republici Hrvatskoj, Sveučilište u Zagrebu najveća je visokoobrazovna institucija u našoj zemlji. Osobitost je Sveučilišta u Zagrebu i njegova sveobuhvatnost, odnosno zastupljenost svih znanstvenih područja, čime je znanstvenicima i studentima omogućen rad, istraživanje i učenje u brojnim znanstvenim poljima i granama, što ga čini važnom pokretačkom snagom našega društva. Od svih sveučilišnih projekata u Hrvatskoj, projekti Sveučilišta u Zagrebu čine oko 81 posto, s ukupnom vrijednošću od oko 13,5 milijuna eura. Pored istraživanja i obrazovanja, Sveučilište u Zagrebu kao svoju treću misiju prepoznaje inovacije i transfer tehnologije, čime se svrstava uz bok modernih i inovativnih sveučilišta koja sustavno potiču izvrsnost istraživanja i transfer znanja u gospodarstvo.

Iz bogate povijesti Sveučilišta u Zagrebu nužno je istaknuti još nekoliko važnih datuma i događaja.

Filozofski studij u Zagrebu, koji je pokrenut 1662. diplomom rimskoga cara i ugarsko-hrvatskoga kralja Leopolda I., od 1969. djeluje i formalno-pravno kao *Neoacademia Zagrabiensis*, odnosno kao javnopravna visokoškolska ustanova. Akademija ostaje u rukama isusovaca više od jednoga stoljeća, do godine 1773., kada papa Klement XIV. ukida taj red.

Godine 1776. carica i kraljica Marija Terezija dekretom osniva Kraljevsku akademiju znanosti (*Regia Scientiarum Academia*) s trima studijima ili fakultetima: Filozofskim, Bogoslovnim i Pravnim. Dotadašnji Političko-kameralni studij ušao je u novoosnovani Pravni fakultet, pa je tako i kameralni studij uklopljen u Akademiju.

Na poticaj velikoga mecene hrvatske prosvjete, kulture i umjetnosti, biskupa Josipa Jurja Strossmayera, Hrvatski je sabor 1861. donio zakonsku osnovu o Sveučilištu u Zagrebu. Prilikom boravka u Zagrebu 1869. car Franjo Josip potpisao je zakonski članak o Sveučilištu u Zagrebu, a pet godina poslije izrađen je novi zakonski članak koji je zaslugom bana Ivana Mažuranića dobio vladarovu sankciju 5. siječnja 1874. Na osnovi toga svečano je 19. listopada 1874. otvoreno moderno Sveučilište u Zagrebu. Vladar je odredio da ga na svečanom otvorenju zastupa ban Mažuranić. Zakonskim člankom iz 1874. Sveučilište u Zagrebu trebalo je imati četiri fakulteta: Pravni, Bogoslovni, Filozofski i Medicinski. Prva dva fakulteta već su bila organizirana: Pravni u okviru bivše Pravoslavne akademije, Bogoslovni u okviru

Sjemeništa. Oni su stoga i mogli nastaviti rad u punom opsegu. Filozofski fakultet posvetio je posebnu pozornost razvijanju fundamentalnih disciplina svojega prirodoslovno-matematičkoga odjela, koji je s vremenom postao kolijevkom nekoliko novih fakulteta zagrebačkoga Sveučilišta. Tako je 1882. u krilu Filozofskoga fakulteta osnovan Farmaceutski tečaj, a 1898. i Šumarska akademija. U toj akademiji organiziran je 1908. Geodetski tečaj, koji je 1919. uključen u sastav Tehničke visoke škole. Akademске godine 1917./1918. osnovan je Medicinski fakultet.

Nakon Prvoga svjetskoga rata Sveučilište u Zagrebu ulazi u novo razdoblje djelovanja. Prvi fakultet nakon rata bio je Gospodarsko-šumarski fakultet, osnovan 1919. Fakultet je nastao spajanjem dotadašnjih viših škola: Višega gospodarskoga učilišta u Križevcima i dotadašnje Šumarske akademije u Zagrebu. Iste godine osnovana je i Visoka veterinarska škola, koja je 1924. postala Veterinarskim fakultetom. Godine 1920. osnovana je Visoka škola za trgovinu i promet, koja je 1925. nazvana Ekonomsko-komercijalnom visokom školom, s položajem i svojstvom fakulteta, ali je ostala izvan Sveučilišta.

Godine 1918. osnovana je Tehnička visoka škola u Zagrebu, u kojoj je 1919. započela nastava na četirima odsjecima. Ona je 1926. kao Tehnički fakultet ušla u sastav Sveučilišta u Zagrebu. Tako se broj fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u međuratnom razdoblju povećao na sedam. Godine 1942. osnovan je Farmaceutsko-biokemijski fakultet (Farmaceutski fakultet) na temeljima dugogodišnjega nastavnoga i znanstvenoga rada na Filozofskom fakultetu.

Od Drugoga svjetskoga rata Sveučilište u Zagrebu ostvarilo je u više razvojnih faza izniman napredak u povećanju broja studija i fakulteta. Godine 1946. osnovan je Prirodoslovno-matematički fakultet, 1947. Ekonomski fakultet, 1962. Fakultet političkih znanosti i Stomatološki fakultet, 1967. Kineziološki fakultet (Fakultet za fizičku kulturu), 1973. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (Fakultet za defektologiju), 1974. Fakultet organizacije i informatike, 1981. Prehrambeno-biotehnološki fakultet. Godine 1956. Tehnički je fakultet podijeljen na Arhitektonsko-građevinsko-geodetski, Elektrotehnički, Strojarsko-brodograđevni i Kemijsko-prehrambeno-rudarski fakultet. U toj grupaciji, nakon nekoliko organizacijskih promjena, danas djeluju sljedeći fakulteti: Arhitektonski fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Fakultet prometnih znanosti, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Geodetski fakultet, Geotehnički fakultet, Građevinski fakultet, Grafički fakultet, Metalurški fakultet, Rudarsko-geološko-naftni fakultet i Tekstilno-tehnološki fakultet.

Visokoškolska nastava u umjetničkom području dugo je bila izvan Sveučilišta. Tek potkraj prošloga stoljeća u sastav Sveučilišta ulaze: godine 1979. Akademija dramske umjetnosti te 1980. Akademija likovnih umjetnosti i Muzička akademija. U sastav Sveučilišta u Zagrebu godine 1991. vraća se Katolički bogoslovni fakultet, 1993. osnovani su Hrvatski studiji, a 1999. u sastav Sveučilišta ulazi i Učiteljska akademija, danas Učiteljski fakultet. Odlukom Senata Sveučilišta u Zagrebu 2015. godine dotadašnji Filozofski fakultet Družbe Isusove, koji je djelovao u sastavu Hrvatskih studija, postaje 34 sastavnica Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom Fakultet filozofije i religijskih znanosti (FFRZ).

Pošto je Republika Hrvatska 2001. potpisala *Bolonjsku deklaraciju*, pridružila se stvaranju Europskoga prostora visokoga obrazovanja. Odlukom Senata iz 1999. na Sveučilište u Zagrebu uveden je europski sustav prijenosa bodova (*European Credit Transfer System – ECTS*), a u ak. god. 2005./2006. započeli su se izvoditi novi studijski programi usklađeni s načelima *Bolonjske deklaracije*.

Detaljniji tekst o povijesti Sveučilišta u Zagrebu dostupan je na službenim mrežnim stranicama Sveučilišta www.unizg.hr, na poveznici: <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/sveuciliste-jucer-danas-sutra/povijest-sveucilista/>.